

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 253/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. decembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Mgr. E. Š., B., zastúpenej advokátkou JUDr. A. J., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. P 50/91, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. E. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. P 50/91 p o r u š e n é b o l o .

2. Mgr. E. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Bardejov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bardejov je povinný uhradiť Mgr. E. Š. trovy právneho zastúpenia vo výške 5 788 Sk na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. A. J., K., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti Mgr. E. Š. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. augusta 2006 doručená sťažnosť Mgr. E. Š., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. A. J., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. P 50/91.

Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľka v nasledovne opísanom skutkovom stave.

Sťažovateľka 7. septembra 1995 podala okresnému súdu návrh na zákaz styku otca Š. Z., B. (ďalej len „odporca“) s jej maloletým synom, ktorému bola pridelená spisová značka P 50/91. V rámci toho istého konania sťažovateľka podala okresnému súdu 10. júla 1997 návrh na zvýšenie výživného pre maloletého syna.

Okresný súd vydal 18. januára 2006 rozsudok, v ktorom zakázal styk odporcu so synom, rozsudok nadobudol právoplatnosť 19. mája 2006, pričom súd nerozhodol o návrhu sťažovateľky na zvýšenie výživného pre maloletého syna.

Sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd v danej veci koná s priet'ahmi a v neprimeraných lehotách, preto podala 27. apríla 2006 predsedovi okresného súdu sťažnosť na priet'ahy v konaní. Predseda okresného súdu v odpovedi, ktorá bola doručená právnej zástupkyňi sťažovateľky 1. júna 2006, uznal sťažnosť ako čiastočne opodstatnenú.

V tejto súvislosti sťažovateľka žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní okresného súdu sp. zn. P 50/91, priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk a zaviazal okresný súd uhradiť jej trovy právneho zastúpenia vo výške 8 682 Sk.

Návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka odôvodňuje tým, že okresný súd koná so zbytočnými priet'ahmi v tak citlivom predmete sporu, akým je zvýšenie výživného zo strany otca, najmä ak jej maloletý syn, ktorý medzičasom už začal navštevovať strednú školu, je zdravotne ťažko postihnutý (porucha metabolizmu), čomu zodpovedajú zvýšené náklady na jeho výchovu a výživu zo strany sťažovateľky ako jeho matky.

Ústavný súd 23. augusta 2006 sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. P 50/91, prijal na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 253/06.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo

vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom, doručeným ústavnému súdu 15. novembra 2006. Po chronologickom opísaní vo veci vykonaných úkonov v konaní vedenom pod sp. zn. P 50/91 konštatoval, že o návrhu na zákaz otca s maloletým bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom z 18. januára 2006, vec o zvýšenie výživného bola vylúčená uznesením z 18. januára 2006 na samostatné konanie, vedené pod sp. zn. 3 P 3/2006. Uviedol, že v súlade s jeho opatrením č. 1 zo 4. apríla 2006 Spr 410/06 je pridelená na konanie a rozhodnutie sudkyňi, ktorá na výkon funkcie sudkyne pre okresný súd bola vymenovaná 1. apríla 2006. Preto úkony v tejto veci zatiaľ vykonané neboli. Na základe uvedeného predseda okresného súdu akceptoval tvrdenie sťažovateľky, že v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní sp. zn. P 50/91, „*avšak iba v období od 25. 6. 1996 do 13. 5. 1997, od 9. 11. 1998 do 24. 1. 2000, od 19. 12. 2000 do 22. 2. 2002 a od 7. 3. 2002 do 4. 4. 2003 a vo veci 3 P 3/2006 v období od 18. 1. 2006 doposiaľ*“. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania akceptoval tiež tvrdenie sťažovateľky, že v konaní tohto súdu sp. zn. P 50/91 došlo aj k porušeniu jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom v tejto časti navrhuje sťažnosti sťažovateľky vyhovieť. V časti o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 150 000 Sk navrhuje sťažnosť zamietnuť s prihliadnutím na skutkovú zložitost' veci, keď súdu sa dosiaľ, a to aj napriek rozsiahlemu dokazovaniu, nepodarilo v plnej miere zistiť majetkové pomery na strane otca maloletého dieťaťa, ktorý si neplní zákonnú povinnosť vo veci pravdivo o týchto pomeroch vypovedať a predložiť o nich dôkazy. Rovnako žiada prihliadnuť na skutočnosť, že o časti sťažovateľkou uplatňovaného nároku, a to o styku otca s maloletým dieťaťom, už bolo súdom právoplatne rozhodnuté.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľky, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. P 50/91 zistil nasledovný priebeh a stav konania.

Predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. P 50/91 je nárok sťažovateľky na zvýšenie výživného (na základe návrhu podaného 10. júla 1997), ako aj tomu predchádzajúci jej návrh ešte zo 7. septembra 1995 o zákaze styku odporcu s jej maloletým synom.

V období od 5. októbra 1995 okresný súd vykonával úkony nevyhnutné pre rozhodnutie o návrhu sťažovateľky. Tieto spočívali vo vydaní uznesenia o ustanovení kolízneho opatrovníka – Obvodného úradu B. (ďalej len „kolízny opatrovník“) pre maloletého syna sťažovateľky (5. októbra 1995), v predvolaní účastníkov na pojednávanie na 10. októbra 1995, v pojednávaní vo veci 10. októbra 1995, 18. októbra 1995 a 30. októbra 1995, vo vyžiadaní stanoviska MUDr. O. G., primárky detského oddelenia Nemocnice s poliklinikou v B. k opodstatnenosti zákazu styku dieťaťa najmä s dôsledkom na jeho zdravie (listom z 10. októbra 1995).

Rozsudkom sp. zn. P 50/91 z 30. októbra 1995 okresný súd zakázal styk odporcu s maloletým synom sťažovateľky.

Voči predmetnému rozsudku podal odporca odvolanie 12. decembra 1995. Listom z 11. januára 1996 okresný súd zaslal odvolanie odporcu sťažovateľke s výzvou, aby sa k nemu vyjadrila. Sťažovateľka tak urobila 23. januára 1996. Kolízny opatrovník v písomnom vyjadrení z 18. januára 1996 navrhol potvrdiť rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny. Dňa 7. februára 1996 okresný súd predložil celý spisový materiál Krajskému súdu v Košiciach za účelom rozhodnutia o odvolaní odporcu.

Uznesením sp. zn. 16 Co 68/96 z 30. mája 1996 Krajský súd v Košiciach zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa názoru odvolacieho súdu

zákaz styku dieťaťa s rodičom ako krajné riešenie motivované zdravotnými dôvodmi je potrebné urobiť vždy po výsluchu znalca – lekára a psychológa. Uložil preto súdu prvého stupňa, aby nariadil znalecké dokazovanie znalcami z odboru zdravotníctva, a to pediatrom a psychológom, aby sa jednoznačne vyjadrili k tvrdenej skutočnosti matky dieťaťa - sťažovateľky, že styk otca s dieťaťom môže ohroziť zdravie maloletého. Predmetné uznesenie bolo okresnému súdu doručené 25. júna 1996.

Od 25. júna 1996 bol okresný súd vo veci nečinný až do 13. mája 1997 (11 mesiacov), keď vytýčil pojednávanie na 26. máj 1997. Ďalej už vo veci konajúci súd pojednával (26. mája 1997), uznesením č. k. P 50/91-41 z 26. mája 1997 vydal predbežné opatrenie, ktorým zakázal styk odporcu s maloletým, uznesením č. k. P 50/91-49 z 26. mája 1997 uložil sťažovateľke a odporcovi zložiť zálohu na trovy znaleckého dokazovania, 20. augusta 1997 predložil Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie námietku zaujatosti odporcu voči vybavujúcej sudkyni, vznesenú v jeho odpore z 26. mája 1997 proti predbežnému opatreniu okresného súdu, spolu s jeho odvolaním proti uzneseniu o zložení zálohy na trovy znaleckého dokazovania.

Uznesením sp. zn. 4 Co 428/97 a 4 Co 429/97 z 1. decembra 1997 krajský súd potvrdil obe napadnuté uznesenia okresného súdu, a to uznesenie č. k. P 50/91-41 v celom rozsahu a uznesenie sp. zn. P 50/91 vo výroku o povinnosti otca dieťaťa zložiť preddavok na trovy dôkazu. Zároveň rozhodol o nevyhlúčení vybavujúcej sudkyne z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej okresným súdom pod sp. zn. P 50/91. Predmetné rozhodnutie bolo okresnému súdu doručené 12. decembra 1997.

Medzitým ešte 10. júla 1997 Obvodný úrad B. doručil okresnému súdu zápisnicu o zvýšení výživného pre maloleté dieťa, spísanú so sťažovateľkou, za účelom ďalšieho konania a rozhodnutia.

Listami z 5. januára 1998 okresný súd vyzval odporcu na zloženie zálohy na znalecké dokazovanie, zaslal mu návrh na začatie konania o zvýšení výživného s tým, aby sa k nemu vyjadril. Uznesením č. k. P 50/91-61 z 5. januára 1998 okresný súd uložil

účastníkom konania predložiť doklad o príjme podľa jednotlivých mesiacov za dobu od 1. januára 1996 do 31. decembra 1997 a presnú adresu zamestnávateľa za uvedenú dobu. Odporca aj sťažovateľka sa písomne vyjadrili 12. januára 1998 a doložili okresnému súdu požadované listiny. Následne okresný súd 10. februára 1998 vytýčil pojednávanie vo veci na 9. marec 1998 a za tým účelom predvolal účastníkov konania, ako aj kolízneho opatrovníka. Na pojednávaní konanom 9. marca 1998 odporca vyslovil nesúhlas so zvýšením výživného z dôvodu nízkeho príjmu. Okresný súd preto odročil pojednávanie na neurčito za účelom vyžiadania potrebných správ.

Až listom z 23. októbra 1998 (o 7 mesiacov) okresný súd žiadal o vyjadrenie doc. MUDr. Z., Fakultná nemocnica, IV. detská klinika v P., taktiež MUDr. B, 1. detská klinika Detskej nemocnice s poliklinikou v B., či zákaz styku otca s maloletým je v prospech maloletého vzhľadom na jeho zdravotný stav. Všeobecná fakultná nemocnica v P. 9. novembra 1998 okresnému súdu oznámila, že maloletý bol liečený v Centre dedičných porúch metabolizmu v P. na závažnú, dedične podmienenú poruchu metabolizmu, metylmalonovú aciduriu. Zároveň potvrdila, že ďalšia liečba a pravidelné sledovanie maloletého sú nevyhnutné. Obdobné informácie týkajúce sa zdravotného stavu maloletého zaslala okresnému súdu 12. novembra 1998 aj Detská fakultná nemocnica s poliklinikou v B.

Napriek uvedeným skutočnostiam známym okresnému súdu, tento až 24. januára 2000 (o 14 mesiacov) uznesením č. k. P 50/91-73 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychológie a ustanovil súdneho znalca. Ustanovený znalec predložil vypracovaný znalecký posudok 13. marca 2000. Podľa jeho záveru na základe všetkých údajov zistených psychologickým vyšetrením nie je toho času v záujme maloletého, aby sa stretával s otcom.

Ďalej už okresný súd konal vo veci, keď uznesením č. k. P 50/91-82 zo 17. marca 2000 uložil účastníkom konania predložiť doklad o príjme a presnú adresu zamestnávateľa, toho istého dňa vytýčil pojednávanie na 29. marec 2000 a predvolal účastníkov aj kolízneho opatrovníka, pojednával vo veci 29. marca 2000 za neprítomnosti odporcu, ktorý mal riadne vykázané predvolanie na pojednávanie.

Rozsudkom sp. zn. P 50/91 z 29. marca 2000 okresný súd zakázal styk odporcu s maloletým, zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 559/88 z 22. októbra 1990 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 14 Co 92/91 z 31. mája 1991 tak, že výživné na maloletého zvýšil zo sumy 400 Sk na 1 400 Sk mesačne od 1. septembra 1996, povolil odporcovi zaostalé výživné za dobu od 1. septembra 1996 do 31. marca 2000 vo výške 43 000 Sk splácať v mesačných splátkach po 500 Sk, ako aj zaviazal účastníkov zaplatiť trovy znaleckého dokazovania.

Listom z 3. mája 2000 si okresný súd vyžiadal od Obvodného oddelenia Policajného zboru, Dopravného inšpektorátu v B. správu o vlastníctve motorového vozidla odporcom. Požadovaná informácia bola okresnému súdu zaslaná 29. mája 2000.

Dňa 11. mája 2000 sa odporca voči vyššie uvedenému rozsudku okresného súdu odvolal. Listom zo 6. júna 2000 okresný súd zaslal odvolanie sťažovateľke za účelom vyjadrenia sa k nemu. Sťažovateľka predložila okresnému súdu vyjadrenie k odvolaniu 21. júna 2000. Okresný súd 14. augusta 2000 zaslal kompletný spis krajskému súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní odporcu.

Krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 309/00 z 30. októbra 2000 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu v celom rozsahu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd konštatoval, že rozsudok súdu prvého stupňa trpí vadou, spočívajúcou v nedostatku dôvodov (neúplné a nepresvedčivé), keď okresný súd len mechanicky prevzal záver znalca – psychologičky, ktorá doporučila zákaz styku, taktiež rozhodnutie súdu o zvýšení výživného považoval za nepreskúmateľné a sčasti nebol zistený skutkový stav veci. Po vrátení veci bude potrebné doplniť dokazovanie vykonaním kontrolného znaleckého posudku so zreteľom na námietky odporcu, v časti zvýšenia výživného považoval odvolací súd za nutné podrobnejšie skúmať majetkové pomery odporcu. Uznesenie bolo okresnému súdu doručené 19. decembra 2000.

Od 19. decembra 2000 bol okresný súd vo veci nečinný. Až po viac ako roku (po 14 mesiacoch), 22. februára 2002 okresný súd predvolal sťažovateľku na výsluch na 7. marec 2002. Menovaná sa však na výsluch nedostavila.

Ďalšie pojednávanie vo veci okresný súd vytýčil opäť až po roku, 4. apríla 2003 na 6. máj 2003 a predvolal naň účastníkov konania a kolízneho opatrovníka. Pojednávanie konané 6. mája 2003 bolo odročené na neurčito za účelom vyžiadania potrebných správ v tejto veci.

Dňa 26. septembra 2003 vo veci konajúca sudkyňa namietla svoju zaujatosť a požiadala o vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vo veci. Dňa 7. januára 2004 okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti vybavujúcej sudkyne. Krajský súd 22. januára 2004 vrátil spis ako nedôvodne zaslaný, pretože okresný súd nezachoval v súvislosti s námietkou zaujatosti sudcu zákonný postup. Dňa 29. marca 2004 okresný súd opätovne predložil vec krajskému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti sudkyne.

Krajský súd uznesením sp. zn. 10 NcC 12/04 z 31. marca 2004 rozhodol, že vo veci vybavujúca sudkyňa okresného súdu nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vo veci. Predmetné rozhodnutie bolo okresnému súdu doručené 21. apríla 2004.

Následne okresný súd 6. mája 2004 vytýčil pojednávanie vo veci na 14. máj 2004. Vzhľadom na to, že sťažovateľka a jej právna zástupkyňa svoju neúčast' na pojednávaní konanom 14. mája 2004 ospravedlnili, pojednávanie bolo odročené na 27. máj 2004. Pred týmto pojednávaním svoju neúčast' opätovne ospravedlnila právna zástupkyňa sťažovateľky s tým, že oznámila okresnému súdu, že sťažovateľka nesúhlasí so substitúciou na pojednávaní.

Na následne nariadenom pojednávaní konanom 21. júna 2004 okresný súd vydal rozsudok, v ktorom zakázal styk odporcu s maloletým, zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 559/88 z 8. septembra 1989 tak, že výživné na maloletého zvýšil zo sumy 400 Sk

na 1 400 Sk mesačne od 1. septembra 1996, povolil odporcovi zaostalé výživné za dobu od 1. septembra 1996 do 30. júna 2004 vo výške 82 000 Sk splácať v mesačných splátkach po 500 Sk.

O odvolaní odporcu z 21. júla 2004 rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 2 CoP 30/04 z 20. januára 2005 tak, že zrušil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd dospel k tomuto záveru po tom, ako konštatoval, že súd prvého stupňa vo veci rozhodol na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, bez rešpektovania právneho názoru vysloveného odvolacím súdom v uznesení sp. zn. 4 Co 309/2000 z 30. októbra 2000, pretože i napriek tomu, že odvolací súd v predmetnom uznesení vyslovil právny názor, ako aj stanovil úlohy, v zmysle ktorých mal súd prvého stupňa v ďalšom dokazovaní postupovať, súd prvého stupňa tieto pokyny nerešpektoval. Súčasne odvolací súd zistil aj vadu rozhodnutia v jeho výroku. Predmetné rozhodnutie odvolacieho súdu bolo okresnému súdu doručené 3. marca 2005.

Okresný súd 29. júla 2005 vytýčil ďalšie pojednávanie vo veci na 5. september 2005. Dňa 15. augusta 2005 bola okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o odročenie pojednávania na neskorší termín z pracovných dôvodov. Okresný súd preto zrušil termín nariadeného pojednávania a nové pojednávanie vytýčil na 8. september 2005.

Na pojednávaní konanom 8. septembra 2005 okresný súd po vykonanom dokazovaní výsluchom účastníkov konania a kolízneho opatrovníka pojednávanie odročil za účelom vyžiadania príslušných správ a vykonania kontrolného znaleckého dokazovania vo veci. Následne 9. septembra 2005 okresný súd uznesením sp. zn. P 50/91 nariadil kontrolné znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychológie a ustanovil súdneho znalca, ktorému uložil na základe psychologického vyšetrenia maloletého a rodičov posúdiť, vzhľadom na psychický stav maloletého a celkový jeho zdravotný stav, či je v záujme maloletého, aby sa stretával s otcom. Zároveň mu uložil predložiť kontrolný znalecký posudok v lehote 30 dní od doručenia uznesenia.

Postup okresného súdu v nasledujúcom období, keď na základe žiadosti ustanoveného znalca (z dôvodu nespolupráce odporcu) mu uznesením zo 14. októbra 2005 predĺžil lehotu na vypracovanie znaleckého posudku do 15. novembra 2005, vypracovaný kontrolný znalecký posudok (18. októbra 2005) zasielal účastníkom konania a kolíznemu opatrovníkovi (listami z 19. októbra 2005), vyžiadal správu zo Správy katastra B. o nehnuteľnostiach vo vlastníctve odporcu (listom z 27. októbra 2005), vyžiadal správu o evidovaní odporcu ako osoby so zmenenou pracovnou schopnosťou od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v B. (listom z 27. októbra 2005), vyžiadal správu z Daňového úradu B. o vykonaní daňových kontrol (listom z 27. októbra 2005), vytýčil pojednávanie vo veci (6. decembra 2005) na 18. január 2006 a za tým účelom predvolal účastníkov konania a kolízneho opatrovníka, uznesením zo 16. decembra priznal odmenu znalcovi za vypracovanie kontrolného znaleckého posudku, vo veci pojednával 18. januára 2006, už plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky (rozhodnutiu vo veci).

Na ostatnom pojednávaní konanom 18. januára 2006 však okresný súd uznesením vylúčil konanie o zvýšenie výživného na samostatné konanie, vo veci zákazu styku odporcu s maloletým vydal rozsudok, ktorým zakázal styk odporcu s maloletým. Rozsudok v tejto veci nadobudol právoplatnosť 19. mája 2006.

O zvýšení výživného, navrhovaného sťažovateľkou podaním z 10. júla 1997, vylúčeného na samostatné konanie, zaevidované pod novou pod sp. zn. 3 P 3/06, okresný súd doteraz nerozhodol.

Podaním sťažnosti na zbytočné prieskumy v konaní (v apríli 2006) sťažovateľka pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy na ústavný súd vyčerpala iné právne prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu práv jej maloletého dieťaťa poskytuje tak, ako to vyžaduje § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Podanie sťažnosti predsedovi súdu krátko pred obrátením sa na ústavný súd v okolnostiach prípadu nebránilo prijatiu sťažnosti na ďalšie konanie, lebo vzhľadom na celkovú dĺžku a predmet konania už nemožno zjednať nápravu len prostriedkami, ktoré má predseda okresného súdu.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (IV. ÚS 59/03), pričom uvedený účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (III. ÚS 127/03).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prerokovanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 28/01).

V konaní o s'ťažnosti namietajúcom porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje ústavný súd právnu a faktickú zložitost' veci, správanie účastníkov konania a postup samého súdu v jeho konaní a rozhodovaní vo veci samej (napr. II. ÚS 813/00, III. ÚS 142/03). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci (II. ÚS 101/02).

Z hľadiska prvého kritéria rozhodovanie o výživnom a o určení styku rodiča s dieťaťom nie je právne zložitou vecou, avšak často je zložitou vecou z hľadiska skutkového. Súd sa v podstate pri rozhodovaní o výživnom (jeho úprave) zaoberá skúmaním príjmu rodičov maloletých detí a ich majetku a podľa toho určí výšku výživného, ktoré má zaviazaný rodič platiť dieťaťu. Pri rozhodovaní o styku rodiča s maloletým dieťaťom súd skúma jeho vplyv na jeho výchovu, rozvoj a zdravotný stav.

V okolnostiach prípadu doterajší viac než desaťročný priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Táto

dĺžka konania je celkom zjavne neprimeraná. Metodika postupu všeobecných súdov vo veciach starostlivosti o maloletých je dostatočne jasná a podporená stabilizovanou judikatúrou, preto pri sústredenom postupe súdu v konaní o určení styku otca s maloletým a o výživnom bolo v ňom možné rozhodnúť bez zbytočných priet'ahov.

Pokiaľ ide o správanie s'ťažovateľky v preskúmavanej veci vedenej okresným súdom, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd však pripúšťa, že jej neúčast' na výsluchu, na ktorý bola predvolaná 7. marca 2002, na pojednávaní konanom 14. mája 2004, vopred ospravedlnenej neúčasti z pojednávania vytyčeného na 27. máj 2004, ktoré z tohto dôvodu bolo zrušené, sčasti mohli vplývať na priebeh a dĺžku konania.

Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Treba uviesť, že okresný súd bol v určitých obdobiach v posudzovanej veci (v konaní sp. zn. P 50/91) opakovane krátkodobo ale aj dlhodobo nečinný, a to konkrétne od 25. júna 1996 do 13. mája 1997 (v trvaní 11 mesiacov), od 9. marca 1998 do 23. októbra 1998 (v trvaní 7 mesiacov), od 12. novembra 1998 do 24. januára 2000 (v trvaní 14 mesiacov), od 19. decembra 2000 do 22. februára 2002 (v trvaní 14 mesiacov), od 7. marca 2002 do 4. apríla 2003 (v trvaní 8 mesiacov), v konaní sp. zn. 3 P 3/2006 od 18. januára 2006 dosiaľ (v trvaní 10 mesiacov).

Okresný súd teda viac ako 5 rokov (64 mesiacov) vo veci nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľka ako navrhovateľka v napadnutej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného vo vyššie citovanom článku ústavy.

Pri posudzovaní tohto obdobia ústavný súd zoberal do úvahy svoju predošlú judikatúru, v súlade s ktorou: „Obdobie poznamenané nečinnosťou všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd posudzuje ako zbytočný priet'ah v konaní“ (III. ÚS 29/03). Ústavný súd taktiež judikoval, že „Ak už konanie trvá neprimerane dlho, má všeobecný súd venovať zvláštnu pozornosť jeho urýchleniu“ (III. ÚS 146/05).

Ďalej pri skúmaní, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu označených základných práv, ústavný súd zistil, že to tak je, ale nielen v dôsledku jeho nečinnosti, ale aj v dôsledku jeho konania, ktoré však nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľky vo veci, s ktorou sa obrátila na súd.

Pokiaľ ide o zbytočné priet'ahy v dôsledku konania okresného súdu, ktoré však nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľky vo veci, ústavný súd zistil, že k nim došlo od 6. mája 2003 do 22. januára 2004 v rozsahu 8 mesiacov, a to nedodržaním zákonného postupu okresného súdu v súvislosti s námietkou zaujatosti vybavujúceho sudcu, taktiež od 21. júna 2004, keď okresný súd napriek tomu, že odvolací súd v poradí prvom rozhodnutí o zrušení prvostupňového rozsudku stanovil okresnému súdu postup, ktorým sa mal riadiť za účelom úplného zistenia skutkového stavu veci, opäť vydal rozhodnutie (v poradí druhé), ktoré odvolací súd zase zrušil z toho istého dôvodu, a to preto, lebo okresný súd nezistil skutkový stav vo veci riadne a v potrebnom rozsahu a neriadil sa pokynmi odvolacieho súdu. V dôsledku takéhoto pochybenia okresného súdu vo veci samej sa dôvodne odporca odvolal a rozhodoval odvolací súd, pričom jeho rozhodnutie bolo okresnému súdu doručené 3. marca 2005. Z tohto pohľadu právna neistota s'ťažovateľky ohľadne priznania jej nárokov počas celého tohto obdobia (8 mesiacov), o ktoré sa predĺžilo konanie, nebola odstránená, a táto doba taktiež predstavuje zbytočný priet'ah v konaní porušujúci s'ťažovateľkino právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V súvislosti s vyššie uvedeným bral ústavný súd do úvahy svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu

právnej neistoty účastníkov súdneho konania. „Aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty ohľadne tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol“ (II. ÚS 33/99, podobne II. ÚS 64/99, II. ÚS 67/01).

Okresný súd sa v konaní sp. zn. P 50/91 trvajúcim viac než 10 rokov a v pokračujúcej veci vyčlenenej na samostatné konanie sp. zn. 3 P 3/2006, dopustil zbytočných prietahov trvajúcich 6 rokov a 8 mesiacov, ktoré zapríčinil jednak svojou úplnou nečinnosťou a tiež nesprávnou činnosťou v konaní.

Vo vývoji maloletého dieťaťa obdobie desiatich rokov z hľadiska formovania jeho osobnosti, citových väzieb, nemožno považovať za zanedbateľné. Z tohto hľadiska nadobúda význam pre hodnotenie zbytočných prietahov v konaní samotný predmet konania. Povaha predmetného konania (ochrana záujmov maloletých detí) a jeho význam pre sťažovateľku a jej maloletého syna si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu vo veci s osobitnou starostlivosťou (napr. I. ÚS 54/02). V danom prípade tak okresný súd nepostupoval.

Pri rozhodovacej činnosti ústavného súdu (I. ÚS 70/98, II. ÚS 35/01) bolo už poukázané na to, že pod mimoriadnou pozornosťou súdnych orgánov v konaniach, ktorých predmetom sú vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi (nevyhnutne sem patrí aj určenie styku s dieťaťom a určenie výživného), nemožno rozumieť len kvantitatívny aspekt aktivity súdu, ale aj jeho kvalitatívnu stránku s ohľadom na predmet sporu a dôsledky súdneho rozhodnutia na ďalšie, často nie iba právne vzťahy účastníkov konania.

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného okresným súdom považovať za akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a právu na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel k záveru, že označené práva sťažovateľky boli porušené.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznať jej primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk z dôvodov uvedených v sťažnosti.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie namietaného práva (dĺžku súdneho konania, dobu prietáhov v konaní, povahu predmetu konania vyžadujúcu osobitnú

pozornosť zo strany súdu), ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti považuje za primerané vo výške 70 000 Sk. Sťažovateľkou požadovanú výšku primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd považuje v okolnostiach prípadu za neprimeranú.

V.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania jej právnej zástupkyňi v požadovanej výške 8 682 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnu zástupkyňou sťažovateľky vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru (porušenie základného práva alebo slobody nie je v zásade oceníteľné v peniazoch) postupoval ústavný súd pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľky podľa ustanovenia § 11 ods. 2 v spojení s § 1 ods. 3 citovanej vyhlášky.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzatie a príprava veci, podanie vo veci samej 2 730 Sk za jeden úkon právnej pomoci, t. j. za dva úkony spolu

5 460 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. dvakrát 164 Sk, spolu 328 Sk. Vo zvyšnej časti požadovaným trovám právneho zastúpenia ústavný súd nevyhovel.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. decembra 2006